

Προωθώντας βιώσιμες πρακτικές στην πόλη του Ρεθύμνου με ένα περιβαλλοντικό κυνήγι θησαυρού

Μαριάννα Καλαϊτζιδάκη

Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστήμιο Κρήτης
mkalaitz@edc.uoc.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Περιγράφεται ένα κυνήγι θησαυρού που διοργανώθηκε στο Ρέθυμνο τον Φεβρουάριο 2011 με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών στα αστικά περιβαλλοντικά προβλήματα και την προώθηση βιώσιμων πρακτικών (ανακύκλωση, κομποστοποίηση, βιώσιμη κινητικότητα, βιοκλιματική αρχιτεκτονική). Για τις ανάγκες του παιχνιδιού τυπώθηκαν δυο περιοδικά με άρθρα-γρίφους σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις βιώσιμες πρακτικές, οι λύσεις των οποίων συνδυαστικά οδηγούσαν στο «θησαυρό», ένα οικιακό κομποστοποιητή. Για να μειωθεί το οικολογικό αποτύπωμα του κυνηγιού περιορίστηκαν η χρονική διάρκεια και τα γεωγραφικά όρια της αναζήτησης του θησαυρού στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Με την ευκαιρία του θεματικού έτους 2013 για το ανθρωπογενές περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση του, η ιδέα αυτή θα μπορούσε να εφαρμοστεί και αλλού.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Βιώσιμες πόλεις ή Εκπαίδευση Ενηλίκων

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ενηλίκων, βιώσιμες πόλεις, αστικά περιβαλλοντικά προβλήματα, βιώσιμη κινητικότητα, ανακύκλωση, κομποστοποίηση, κυνήγι θησαυρού

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΘΗΣΑΥΡΟΥ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ

Το κυνήγι θησαυρού ξεκίνησε στο Ρέθυμνο Κρήτης το 1988, από μια παρέα που αγαπούσε τις αστυνομικές ιστορίες και τα παιχνίδια γνώσεων και εξελίχθηκε σε μια από τις πιο επιτυχημένες και μαζικές εκδηλώσεις στην πόλη. Τουλάχιστον 4000 φανατικοί «παίκτες», ηλικίας 16 - 85 ετών, καταναμημένοι σε 45 ομάδες «κυνηγούν» κάθε χρόνο ένα συμβολικό θησαυρό, με τη συνθήκη ότι η ομάδα που θα κερδίσει το παιχνίδι και βρει το θησαυρό, θα διοργανώσει το κυνήγι την επόμενη χρονιά. Η ιδέα ενός κυνηγιού θησαυρού για ενήλικες ξεκίνησε από το καρναβάλι της Πάτρας, όμως αυτό που διαφοροποιεί το κυνήγι στο Ρέθυμνο, είναι η συσχέτιση με την τοπική ιστορία. Γεγονότα, μνημεία και πρόσωπα από την Ενετοκρατία, Τουρκοκρατία, Ρωσική περίοδο, Μικρασιατική καταστροφή και ανταλλαγή πληθυσμών, Γερμανική κατοχή, Μάχη της Κρήτης και σύγχρονη ιστορία, μετατρέπονται σε γρίφους, ανάλογα με την ευρηματικότητα, τα ενδιαφέροντα και την φαντασία της διοργανώτριας ομάδας. Τα 20 πρώτα κυνήγια θησαυρού στο Ρέθυμνο περιγράφονται λεπτομερώς σε ειδική έκδοση (Τσάκωνας 2010). Ο εκπαιδευτικός και ιστορικός της εκπαίδευσης Στρατιδάκης (2011) χαρακτηρίζει το κυνήγι θησαυρού στο Ρέθυμνο ως «ένα από τα μεγαλύτερα εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες» αφού «εκατοντάδες ρεθεμνιώτες όλων των ηλικιών που δεν πιάνουν ούτε εφημερίδα στα χέρια τους, κάθε χρόνο επί πολλές εβδομάδες μελετούν κάθε είδους μελέτες και διατριβές σχετικές με την ιστορία

της πόλης». Να σημειωθεί ότι για μαθητές Ε και Στ' τάξης Δημοτικού Σχολείου διοργανώνεται ένα χωριστό κυνήγι .

Σύμφωνα με τη διακήρυξη της Τιφλίδας (1977) η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) θα έπρεπε να απευθύνεται σε **όλες** τις ηλικίες και τις κοινωνικο-επαγγελματικές ομάδες του πληθυσμού, με κύριους αποδέκτες το ευρύ, μη-εξειδικευμένο κοινό που αποτελείται από νέους και ενήλικες, των οποίων οι καθημερινές συμπεριφορές έχουν αποφασιστική επίδραση στη διατήρηση και τη βελτίωση του περιβάλλοντος. Ομως οι ευκαιρίες για ΠΕ **των ενηλίκων**, πλην των εκπαιδευτικών, είναι περιορισμένες στη χώρα μας. Έχει επισημανθεί ότι η ελλιπής περιβαλλοντική εκπαίδευση των πολιτών εμποδίζει την επιτυχία της ανακύκλωσης που εφαρμόζουν οι Δήμοι (Γεωργιόπουλου 2006). Αντίθετα, στο εξωτερικό, όπως για στο San Fransisco, ΗΠΑ, η εκπαίδευση του κοινού (public education, environmental education) θεωρήθηκε **απαραίτητη** προϋπόθεση για την επιτυχία του στρατηγικού σχεδίου βιωσιμότητας της πόλης και έχει συμπεριληφθεί σε όλους τους άξονες δράσης που αφορούν στην ποιότητα του αέρα, στην βιοποικιλότητα, στην ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, στην ανθρώπινη υγεία, στην παραγωγή τροφής, στα πάρκα και τους ανοικτούς χώρους, στα στερεά απόβλητα, στις μεταφορές και στη διαχείριση υδάτινων πόρων (Sustainable City 1997). Μ' αυτές τις σκέψεις, η διοργάνωση του κυνηγιού θησαυρού στο Ρέθυμνο το 2011, αποτέλεσε ευκαιρία για ΠΕ των συμπολιτών που παίρνουν μέρος στο κυνήγι.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΘΗΣΑΥΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Κυνήγι Θησαυρού έχει χρησιμοποιηθεί από εκπαιδευτικούς στη χώρα μας ως εργαλείο βιωματικής, ομαδοσυνεργατικής, διαθεματικής μάθησης, που προάγει με ένα διασκεδαστικό τρόπο την κριτική σκέψη, την παρατηρητικότητα, τη σύνδεση με την τοπική κοινότητα και την ανάπτυξη πρωτοβουλίας των μαθητών. Ως παράδειγμα αναφέρεται το διαθεματικό, διαδικτυακό παιχνίδι που διοργανώθηκε στη Γ Γυμνασίου στο Κιλκίς (Γιαγκούλης & Γενιτζές 2010). Επίσης, το προτεινόμενο σενάριο για την διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στα Χανιά για την Ε και ΣΤ τάξη Δημοτικού (Ψαρουδάκης, Μαστορακάκης & Γαλανάκη).

Το Κυνήγι Θησαυρού έχει χρησιμοποιηθεί και στη ΠΕ. Στο ΚΠΕ Κλειτορίας παλαιότερα προσφερόταν το πρόγραμμα «Ο κρυμμένος θησαυρός» που προσφερόταν ένα 4ημερο πρόγραμμα για μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, με σκοπό τη γνωριμία με το φυσικό, κοινωνικό, τεχνητό και ιστορικό περιβάλλον της Κλειτορίας, μέσα από δυο διαδρομές, «Το Ταξίδι στην Καρυδοχώρα» και «Το Ταξίδι στη Νεροχώρα». Πρόσφατα, το παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού, χρησιμοποιήθηκε ως καινοτόμο εκπαιδευτικό υλικό με μορφή αφίσας, υποστηρικτικό ενός προγράμματος ΠΕ για τα δάση, με σκοπό, μέσα από το παιχνίδι, να μάθουν οι μαθητές το δασικό οικοσύστημα, τους κινδύνους που το απειλούν και να κατανοήσουν τη δυναμική αλληλεξάρτηση των φυσικών και ανθρώπινων σχέσεων, με ένα ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο. (Καινούριου και συνεργάτες 2010). Οι Γεωργόπουλος & Τσαλίκη (1993) προτείνουν το κυνήγι χαμένου θησαυρού ως σενάριο για περιβαλλοντικά μονοπάτια που απευθύνονται σε παιδιά μικρής ηλικίας.

ΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

.....Παραπάνω από τα 2/3 του πληθυσμού της Ευρώπης ζει σε αστικά κέντρα. Σύμφωνα με την πρώτη έκθεση για την κατάσταση του περιβάλλοντος της Ευρώπης, από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΕΑ 1995) τα περιβαλλοντικά

προβλήματα στα αστικά κέντρα περιλαμβάνονται στα 12 πιο σημαντικά προβλήματα της Ευρώπης. Η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ηχορύπανση, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η έλλειψη ανοικτών ή ελεύθερων δημόσιων χώρων, η έλλειψη χώρων πρασίνου και η αισθητική υποβάθμιση του τοπίου, επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα ζωής και την υγεία των κατοίκων, ενώ τα στερεά απορρίμματα, τα υγρά απόβλητα και η υψηλή κατανάλωση ενέργειας έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο τοπικό και παγκόσμιο φυσικό περιβάλλον.

.....Η ενασχόληση με το αστικό περιβάλλον στα πλαίσια της ΠΕ, προσφέρεται για άμεση επιτόπια έρευνα, συνδέει την τυπική εκπαίδευση με την τοπική κοινωνία, είναι καλή ευκαιρία για την εκπαίδευση πολιτών (citizenship education) και χρησιμοποιείται συχνά στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Κρήτης (Καλαϊτζιδάκη 2011α, Kalaitzidaki 2011b). Τα περιβαλλοντικά προβλήματα της πόλης μπορούν να αναζητηθούν αρχικά στις τοπικές εφημερίδες. Χαρακτηριστικά αναφέρεται το άρθρο για την κοπή δένδρων από την αυλή ενός δημοτικού σχολείου (Κλάδος 2005). Τελευταία υπάρχει αρθρογραφία και για τις βιώσιμες λύσεις. Αναφέρεται το άρθρο για την εφαρμογή της βιώσιμης κινητικότητας στην πόλη μας (Μπιτσάκου 2009), σύμφωνα με τη μελέτη που εκπόνησαν ειδικοί επιστήμονες για το Δήμο Ρεθύμνης (Βλαστός, Μηλάκης, Αθανασόπουλος, 2010). Το αρχείο των πανεπιστημιακών μαθημάτων αποτέλεσε το υλικό για το κυνήγι θησαυρού GREEN.

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΥΝΗΓΙ ΘΗΣΑΥΡΟΥ GREEN

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του κυνηγιού που ονομάστηκε GREEN, ήταν η ανάδειξη των περιβαλλοντικών προβλημάτων της πόλης και η προώθηση των βιώσιμων λύσεων.)

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στόχοι σχετικοί με την ευαισθητοποίηση του κοινού

1 Η ανάδειξη των αστικών περιβαλλοντικών προβλημάτων

- 1.1 Η ανάδειξη απειλούμενων φυτών και ζώων του τόπου μας
- 1.2 Η ανάδειξη της κατάληψης δημόσιων χώρων από αυτοκίνητα ως προβλήματος
- 1.3 Η ανάδειξη της κατάστασης των σχολικών αυλών ως αστικό περιβαλλοντικό αλλά και εκπαιδευτικό πρόβλημα.
- 1.3 Η ανάδειξη της οικολογικής αξίας του υγρότοπου Πρέβελη, στο νότο του νομού Ρεθύμνης, πέραν της γνωστής «τουριστικής» αξίας (με αφορμή την μεγάλη πυρκαγιά το καλοκαίρι 2010)
- 1.4 Η ανάδειξη του προβλήματος των αδέσποτων ζώων

2. Η προβολή βιώσιμων λύσεων

- 2.1 Η παροχή έγκυρης πληροφόρησης για την ανακύκλωση
- 2.2 Η προβολή της βιώσιμης κινητικότητας
- 2.3 Η προώθηση της κομποστοποίησης
- 2.4 Η προώθηση των δικαιωμάτων των πεζών
- 2.5 Η ανάδειξη φορέων που δρουν για την προστασία του τοπικού περιβάλλοντος

Στόχοι σχετικοί με την αειφόρο διαχείριση του κυνηγιού

- 3.1 Η μείωση του οικολογικού αποτυπώματος του κυνηγιού
- 3.2 Η υιοθέτηση των αρχών της αειφορίας σε όλες τις πτυχές της διοργάνωσης (ραδιοφωνικά σποτάκια, αφίσα, χορός)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Τυπώθηκαν δύο τεύχη περιοδικού, GREEN1 και GREEN2 που δόθηκαν διαδοχικά στις ομάδες. Κάθε τεύχος, περιείχε 12 γρίφους μέσα σε άρθρα για το Ρέθυμνο που γράφτηκαν για τις ανάγκες του κυνηγιού καθώς και προσαρμοσμένα περιβαλλοντικά κείμενα από εφημερίδες ή διαδικτυακούς τόπους. Θα αναφερθούν ενδεικτικά παραδείγματα άρθρων και γρίφων.

Η ανάδειξη των **απειλούμενων ειδών** έγινε με το άρθρο «απειλούμενα είδη του τόπου μας» (GREEN1), που αναφέρεται στον **φάλκωνα**, όπως λέγεται στην κρητική διάλεκτο ο μαυροπετρίτης, το γεράκι της Ελεονώρας. Το άρθρο ζητούσε την προστασία του γερακιού αλλά και την επαναλειτουργία του **Φάλκωνα**, του κέντρου περιβαλλοντικής αγωγής στην Καρωτή Ρεθύμνου, που πρόσφερε πολλά στην περιβαλλοντική εκπαίδευση μαθητών, φοιτητών, ενηλίκων και την επιμόρφωση εκπαιδευτικών, με τα εκπαιδευτικά του προγράμματα, επιμορφωτικά σεμινάρια και τις εκδόσεις του. Άρθρο και εξώφυλλο στο GREEN2 έγινε η τουλίπα του Doerfler, ένα από τα πιο όμορφα αγριολούλουδα της ρεθεμνιώτικης φύσης που περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο σπάνιων και απειλούμενων φυτών της Ελλάδας ως τρωτό.

Η **βιώσιμη κινητικότητα** προβλήθηκε με το άρθρο «κάνε τη ζωή σου ποδήλατο» (GREEN1) που περιείχε χρήσιμες συμβουλές για ποδηλάτες και με το κείμενο για την ευρωπαϊκή εβδομάδα μετακίνησης (european mobility week) και την ημέρα χωρίς αυτοκίνητο (22 Σεπτεμβρίου). Οι παίκτες έπρεπε να βρουν το λογότυπο της εβδομάδας (μια μαργαρίτα) ποδηλατώντας στους πρόσφατα κατασκευασμένους ποδηλατόδρομους της πόλης, Σχετικό ήταν και το άρθρο για τα δικαιώματα των πεζών στο τεύχος GREEN2, με τον χάρτη δικαιωμάτων του πεζού από την επίσημη εφημερίδα των ευρωπαϊκών κοινοτήτων καθώς και το ενδιαφέρον άρθρο για τη δικαίωση πεζού από το Ειρηνοδικείο Αθηνών το 2009, που μίλησε οδηγό παράνομα παρκαρισμένου οχήματος. Ο γρίφος στην περίπτωση αυτή ήταν φωτογραφία παρκαρισμένου οχήματος σε πεζοδρόμιο του Ρεθύμνου, μια καθημερινή δυσάρεστη πραγματικότητα στην πόλη μας. Οι παίκτες έπρεπε να αναγνωρίσουν την τοποθεσία.

Η ανάδειξη **φορέων /ατόμων** που δρουν για την προστασία του τοπικού περιβάλλοντος έγινε στο GREEN2 με το άρθρο «η εξαφάνιση είναι για πάντα», με το κρητικό ελάφι του Πλειστόκαινου *Candiacervus ropalophorus* να υποδεικνύει τη λύση του γρίφου, το νέο παλαιοντολογικό μουσείο Ρεθύμνου, του οποίου αποτελεί λογότυπο. Το άρθρο «οι κίνδυνοι για τα σπήλαια του τόπου μας» παρέπεμπε στα γραφεία του δραστήριου τοπικού παραρτήματος της σπηλαιολογικής εταιρείας Δυτικής Κρήτης. Οι σωστές απαντήσεις στο κουίζ γνώσεων για την ανακύκλωση «άντε βρες άκρη», σχημάτιζαν τα όνομα συμπολίτη, ιδιαίτερα δραστηριοποιημένου σε θέματα τοπικού περιβάλλοντος, που δεν βρίσκεται πια στη ζωή.

Το άρθρο «η φοινικολαγνεία συνεχίζεται» (GREEN2) ασκούσε κριτική στην πρακτική πολλών δημάρχων, ιδιωτών και ξενοδόχων να φυτεύουν ξενικούς φοίνικες, μια δαπανηρή επιλογή που κατά πολλούς περιβαλλοντολόγους αλλοιώνει το ελληνικό τοπίο. Η αντιμετώπιση της μόλυνσης των φοινικόδενδρων από το κόκκινο σκαθαρι (*Rynchophorus ferrugineus*) προσθέτει νέα οικονομική επιβάρυνση στα ταμεία των Δήμων, ενώ ενδέχεται να απειλήσει και το γηγενή φοίνικα της Κρήτης, τον φοίνικα του Θεόφραστου.

Ο συνδυασμός της λύσης των γρίφων που περιείχαν και τα τρία έντυπα, δημιούργησε στο χάρτη της πόλης του Ρεθύμνου το γνωστό γραφιστικό σύμβολο *do*

not litter, ένα ανθρωπάκι δίπλα σε κάδο απορριμμάτων. Ο «**θησαυρός**», ένας **οικιακός κομποστοποιητής**, είχε τοποθετηθεί σε σημείο της πόλης που αντιστοιχούσε στις συντεταγμένες της βάσης του κάδου απορριμμάτων του σκίτσου. Η μείωση του οικολογικού αποτυπώματος του κυνηγιού και οι εκπομπές CO2 επιχειρήθηκε με δύο τρόπους. Κατ' αρχήν περιορίστηκαν τα γεωγραφικά όρια του παιχνιδιού ώστε οι ομάδες να χρησιμοποιήσουν όσο το δυνατόν λιγότερο αυτοκίνητα ή δίκυκλα στις αναζητήσεις των λύσεων. (είχε ζητηθεί από τις ομάδες να έχουν ποδήλατο). Επίσης, μειώθηκε η χρονική διάρκεια του κυνηγιού και έγινε ανακοίνωση στο ραδιόφωνο ότι «η κυνηγετική περίοδος είναι φέτος μειωμένη, πάγιο αίτημα πολλών περιβαλλοντικών οργανώσεων».

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ

Το κυνήγι θησαυρού στο Ρέθυμνο περιλαμβάνει και ένα «χορό», μια ψυχαγωγική εκδήλωση που σηματοδοτεί την έναρξη του παιχνιδιού. Για να υπάρξει συνέπεια στον περιβαλλοντικό χαρακτήρα της διοργάνωσης GREEN, οι ομάδες κλήθηκαν σε «διαγωνισμό κουστουμιού από ανακυκλώσιμα υλικά». Παρά τις αρχικές επιφυλάξεις, οι ομάδες ανταποκρίθηκαν πέρα από κάθε προσδοκία. Υλικά όπως πλαστικά μπουκάλια, εφημερίδες, περιοδικά, κουτάκια από αναψυκτικά, CDs, δίκτυα συλλογής ελαιόκαρπου και άλλα ανακυκλώσιμα υλικά συνδυάστηκαν περίτεχνα σε μοναδικά κοστούμια, που κατέπληξαν τους διοργανωτές και τους 1300 παρευρισκόμενους. Αυθόρμητα αποφασίστηκε τα κοστούμια να εκτεθούν σε εκθεσιακό χώρο που παραχώρησε ο Δήμος Ρεθύμνου. Τα εγκαίνια της έκθεσης έγιναν από τον Αντιδήμαρχο Καθαριότητας ως αναγνώριση των προσπαθειών του για την εφαρμογή της ανακύκλωσης στην πόλη μας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στον επιτυχημένο θεσμό της πόλης μας, το κυνήγι θησαυρού, επιχειρήσαμε το 2011 να δώσουμε μια νέα διάσταση. Μέχρι τότε το κυνήγι περιοριζόταν σε αποσπασματικές γνώσεις τοπικής ιστορίας και μεμονωμένες δράσεις των ομάδων για το καλό της κοινότητας, όπως περιστασιακή αιμοδοσία ή συλλογή χρημάτων για φιλανθρωπικό σκοπό. Φιλοδοξήσαμε να μετατρέψουμε ολόκληρο το παιχνίδι σε ευκαιρία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αναστοχασμού και δράσης: Να προτρέψουμε τους συμπολίτες μας να δουν την πόλη μας, τους εαυτούς μας και τις καθημερινές μας συνήθειες με κριτική ματιά. Να καυτηριάσουμε κακές συνήθειες και πρακτικές ατομικές/ θεσμικές που υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής και την ποιότητα του τοπικού φυσικού περιβάλλοντος και να αναδείξουμε άλλες που τα βελτιώνουν. Η επίδραση του κυνηγιού στις περιβαλλοντικές γνώσεις και στις συμπεριφορές των παικτών, δεν αξιολογήθηκε άμεσα. Μετρήσεις πριν-και-μετά, στις γνώσεις και στις συμπεριφορές, δεν ήταν δυνατές, δεδομένης της υποχρεωτικής μυστικότητας στην προετοιμασία. Κάποια συμπεράσματα μπορούν να βγουν από έμμεσα δεδομένα, όπως τα ποσοτικά στοιχεία του Δήμου Ρεθύμνης για την ανακύκλωση ή τα δημοσιεύματα στον τοπικό τύπο ή τα σχόλια των ομάδων μέσω sms ή μέσω των κοινωνικών δικτύων.

.....Αυξήθηκε η ανακύκλωση στο Δήμο Ρεθύμνης μετά το κυνήγι θησαυρού GREEN; Τα ποσοτικά στοιχεία που έθεσε στη διάθεση μας ο αντιδήμαρχος Παπαδουράκης (προσωπική επικοινωνία 2012), δεν οδηγούν σε συμπέρασμα, αφού το 2011 τα απορρίμματα αυξήθηκαν αλλά η ανακύκλωση μειώθηκε, ενώ το τρέχον έτος, 2012, έχουν μειωθεί και τα δύο. Εξήγηση για την αύξηση των απορριμμάτων το 2011 αποτελεί η συνένωση δήμων με το σχέδιο «Καλλικράτης». Μέχρι τότε ανακύκλωση

εφαρμοζόταν συστηματικά μόνο στον μητροπολιτικό Δήμο. Η συνένωση με τους άλλους δήμους είχε ως αποτέλεσμα συνολικά περισσότερα αστικά στερεά απορρίμματα. Η δε μείωση των απορριμμάτων και της ανακύκλωσης το έτος 2012, μπορεί να οφείλεται στην οικονομική κρίση.

...Δημοσιεύματα υπήρξαν στις 2 από τις 3 τοπικές εφημερίδες (Καλλέργη 2011. Λουλούδης 2011. Ανώνυμο 2011). Σύμφωνα με αυτά ο χορός «ήταν ο πιο επιτυχημένος στην ιστορία του κυνηγιού», «όλες οι ομάδες μέσα από άχρηστα και ανακυκλώσιμα υλικά δημιούργησαν σύνολα πέρα από κάθε φαντασία και το θέαμα ήταν φαντασμαγορικό» «το παιχνίδι ήταν στηριγμένο στην οικολογία και την προστασία του περιβάλλοντος», «το παιχνίδι ήταν γεμάτο μηνύματα», «θερμά συγχαρητήρια για τα οικολογικά μηνύματα και για τα εξάισια κείμενα των περιοδικών», «ένα παιχνίδι διαφορετικό, με έντονο προβληματισμό, όσοι συμμετείχαν κατάλαβαν τη σημασία του περιβάλλοντος στη ζωή μας, γιατί πρέπει να το σεβόμαστε». Ο Λουλούδης (2011) πρότεινε τα περιοδικά GREEN1 και GREEN2 να μοιραστούν στις βιβλιοθήκες των σχολείων της πόλης.

...Θετικά σχολιάστηκε από τις ομάδες η μείωση στις μετακινήσεις με αυτοκίνητο λόγω του περιορισμού των ορίων του κυνηγιού εντός της πόλης. Αντίθετα, αρνητικά σχολιάστηκε η μειωμένη διάρκεια του παιχνιδιού. Το κυνήγι θησαυρού είναι κατά κύριο λόγο ψυχαγωγικό και οι ομάδες δεν πείστηκαν με το επιχείρημα της μείωσης του οικολογικού αποτυπώματος. Η νικήτρια ομάδα δεν χρησιμοποίησε ποτέ τον οικιακό κομποστοποιητή, τον οποίο διατηρούν ως τρόπαιο για τη νίκη τους.

...Με αφορμή το τρέχον θεματικό έτος 2012-2013 για το ανθρωπογενές περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση του, η ιδέα της διοργάνωσης ενός περιβαλλοντικού κυνηγιού θησαυρού θα μπορούσε να εφαρμοστεί είτε στο σχολείο, είτε στην τοπική κοινότητα. Η διοργάνωση στην κλίμακα που έγινε στο Ρέθυμνο έχει έξοδα, τα οποία εδώ καλύφθηκαν από χορηγούς, όμως για περιορισμό του κόστους, το κυνήγι θα μπορούσε να διοργανωθεί εξ ολοκλήρου στο διαδίκτυο. Η διοργάνωση απαιτεί πολύ χρόνο και μεγάλη προετοιμασία. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η ασφάλεια των παικτών, μπορεί να χρειαστούν αλλαγές και ρυθμίσεις στην κυκλοφορία, χρειάζεται συνεργασία με τις τοπικές αρχές και άλλους φορείς και πάνω απ' όλα πρέπει να τηρηθεί εχεμύθεια ώστε να μην διαρρεύσουν οι γρίφοι γεγονός που θα δημιουργήσει εντάσεις, θα μειώσει το ενδιαφέρον των ομάδων να ολοκληρώσουν το παιχνίδι και θα πλήξει την αξιοπιστία των διοργανωτών. Η αποτελεσματικότητα ενός περιβαλλοντικού κυνηγιού στις γνώσεις, και συμπεριφορές των συμμετεχόντων θα μπορούσε να μετρηθεί σε διοργάνωση μικρότερη κλίμακας. Μια μεμονωμένη συμμετοχή σε ένα περιβαλλοντικό κυνήγι, όπως και στα προγράμματα της τυπικής ΠΕ, δεν είναι αρκετή για να φέρει αλλαγές. Απαιτείται συνεχής και δια βίου εκπαίδευση (UNESCO 1977). Η ευχή του ανώνυμου σχολιαστή στην τοπική εφημερίδα παραμένει «μακάρι αυτά που χρησιμοποιήσαμε για το παιχνίδι να τα κάνουμε βίωμα, ..., να βλέπουμε τον πλανήτη μας ως κάτι ξεχωριστό και όχι ως κάτι που μας ανήκει. Αλλωστε, είμαστε εδώ απλά για να παραδώσουμε στους επόμενους...».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά τον Βαγγέλη Παπιομύτογλου, τον Αποστόλη Παπιομύτογλου και τον Δημήτρη Πανταζή για τη συμμετοχή τους στο σχεδιασμό του κυνηγιού και όλα τα μέλη της ομάδας ΝΑΤΑ ΚΕΦΑΤΑ για την βοήθεια τις ημέρες της διοργάνωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανώνυμου (2011) *Παιχνίδι γεμάτο μηνύματα ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ* (Ρέθυμνο) Τρίτη 22 Φεβρουαρίου, 2.
- Βλαστός Θ, Μηλάκης Δ, Αθανασόπουλος Κ (2010) *Στρατηγικό σχέδιο βιώσιμης ανάπτυξης του Ρεθύμνου στον τομέα των Μεταφορών*, Υπουργείο Μεταφορών & ΕΜΠ. Ανακτήθηκε από www.rethymno.gr/municipality/tstudies/study-traffic.html.
- Γεωργιοπούλου Τ (2006) *Στα σκουπίδια το πρόγραμμα ανακύκλωσης*, εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (Αθήνα), 19 Νοεμβρίου, 34.
- Γεωργόπουλος Α & Τσαλίκη Ε. (1993) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Αρχές, φιλοσοφία-μεθοδολογία, παιχνίδια και ασκήσεις*, Αθήνα: GUTENBERG.
- Γιαγκούλης Ν & Γενιτζές Α (2010) *Το κυνήγι του χαμένου θησαυρού: ένα διαθεματικό, διαδικτυακό παιχνίδι*. από www.ekped.gr/praktika10/web/162.pdf
- European Environment Agency (1995) (Stanners D & Bourdeau P eds) *Europe's Environment. The Dobris Assessment*, EEA Copenhagen.
- Καινούριου Σ, Χατζημιχαήλ Μ, Τσιάκαλου Μ, Κοσκολού Α. (2010). *Το Παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού: Εργαλείο Μάθησης και Δράσης* Πρακτικά 5ου Συνεδρίου ΠΕΕΚΠΕ, Ιωάννινα
- Καλαϊτζιδάκη Μ (2011α) *Πρακτικές εκπαίδευσης για ένα βιώσιμο μέλλον στα πλαίσια του μαθήματος «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» στο ΠΤΔΕ Κρήτης*, στο Μακράκης Β (επιμ) *Επαναπροσδιορίζοντας την Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Έδρα UNESCO ΤΠΕ Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη ανάπτυξη, Πανεπιστήμιο Κρήτης & RCE Crete. σ 24-36,
- Kalaitsidaki M (2011β) *How many trees in your school yard? A case study for the analysis of an urban environmental issue in the city of Rethymno Greece*. 40th Annual Conference NAAEE, Raleigh, North Carolina, 12-15 October, USA.
- Καλλέργη Α. (2011α). *Ο θησαυρός στους ALTER EGO με οικολογική συνταγή ΝΑΤΑ ΚΕΦΑΤΑ*. ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ (Ρέθυμνο), 22 Φεβρουαρίου, 6-7.
- Καλλέργη Α. (2011β). *Οι ομάδες ανακύκλωσαν και ντύθηκαν επίσημα*. ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ (Ρέθυμνο), 22 Φεβρουαρίου, 8-9.
- Κλάδος Μ (2005) *Κόβουν τους ευκαλύπτους στο 2^ο Δημοτικό Σχολείο*, ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ (Ρέθυμνο), 16 Φεβρουαρίου,
- ΚΠΕ Κλειτορίας *Προγράμματα του ΚΠΕ Ο κρυμμένος Θησαυρός*. Ανακτήθηκε από lysippos.achaios.yrepth.gov.gr/schools/kpe-kleitoria/krimenos.htm, 24/11/1999
- Λουλούδης Η. (2011). *22ο Κυνήγι Θησαυρού*. ΡΕΘΕΜΝΟΣ, 28 Φεβρουαρίου, 17-20.
- Μπιτσάκου Σ (2009) *Συνεχίζεται ο διάλογος για τη βιώσιμη κινητικότητα στο Ρέθυμνο*, ΡΕΘΕΜΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, 29 Δεκεμβρίου.
- Παπαδουράκης Τ (2012) *Ποσοτικά Στοιχεία για την ανακύκλωση στο Ρέθυμνο, προσωπική επικοινωνία*
- Στρατιδάκης Χ (2011) *Αναζητώντας τους θησαυρούς της ιστορίας του Καμαρακιού*, Ρέθυμνο: 2^ο Δημοτικό Σχολείο.
- Sustainable city (1997) *Sustainability plan for the City of San Francisco*, from www.sustainable-city.org/Plan/Intro/intro.htm
- Τσάκωνας, Μ.(επιμ) (2009). *Το Κυνήγι Θησαυρού στο Ρέθυμνο, 20 χρόνια*. Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη.
- UNESCO (1977) *Η Διακήρυξη της Τιφλίδας*, Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Τεύχος 2, ΠΕΕΚΠΕ, 1999.
- Ψαρουδάκης Ν, Μαστορακάκης Ι & Γαλανάκη Α (χωρίς χρονολογία). *Σχέδιο σεναρίου διδασκαλίας στην τοπική ιστορία τη χρήση ΤΠΕ “Πάμε βόλτα στα Χανιά στο χώρο και στο χρόνο”* από www.users.sch.gr/psaroudak/scenario/didaktik.ppt